

Analysis of the Political Activism of the Networked Publics on Twitter in the 2021 Iraqi Parliamentary Elections

Saeed Ghaffari

Assistant Professor and Faculty Member, Faculty of Islamic Education, Culture and Communication, Imam Sadegh University, Ghaffatitv@gmail.com

Reza Jahanbazi *

PhD Student in Culture and Communication, Imam Sadegh University, R.Jahanbazi@isu.ac.ir

AmirReza Tamaddon

PhD Student in Culture and Communication, Imam Sadegh University, Ar.Tamaddon@isu.ac.ir

Abstract

Objective: The platform society refers to a social life in which political, cultural, social and communication flows are increasingly driven by algorithms and fed with data by a globalized ecosystem of online platforms. In such a society, different networked publics will have the characteristic of networking. This research seeks to investigate the political activism of Twitter networked publics during the 2021 Iraqi parliamentary elections.

Method: The period under investigation is from two weeks before to two weeks after holding parliamentary elections in that country; Data collection was done by machine using Twitter API and random sampling was used to check the themes of networked publics. The analysis method in this research is a combination of social network analysis, sentiment analysis and thematic analysis.

Findings: Finally, 10 networked publics active on Twitter were identified and the content expressed by each was analyzed, the largest of which belongs to Sadrist Movement, which shows the compatibility of real and virtual space in this area.

Conclusion: Finally, it was concluded that creating a change in the pattern of communication norms and producing communication messages in line with the country's goals can be a suitable strategy to restore Iran's strategic influence at the international level and adopting confrontational approaches has always been a costly and low-yield method for movements attributed to the axis of resistance.

Keywords: Twitter, Iraqi Parliamentary Elections 2021, Social Network Analysis, Networked Publics, Activism, Platform Society.

Article type: Research

* Received on 9 October, 2022 Accepted on 11 March, 2023

Cite this article: Ghaffari, Jahanbazi & Tamaddon (2023) Analysis of the Political Activism of the Networked Publics on Twitter in the 2021 Iraqi Parliamentary Elections, Spring 2023, Vol.12,NO.1, 29-62.

DOI: 10.30479/psiw.2023.17945.3166

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University.

Corresponding Author: Reza Jahanbazi

E-mail: R.Jahanbazi@isu.ac.ir

تحلیل کنش‌گری سیاسی همگان‌های شبکه‌ای توییتر در انتخابات پارلمانی ۲۰۲۱

عراق

سعید غفاری

استادیار دانشکده فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران. Ghaffatv@gmail.com

رضا جهانبازی*

دانشجوی دکتری فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران. R.Jahanbazi@isu.ac.ir

امیررضا تمدن

دانشجوی دکتری فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران. Ar.Tamaddon@isu.ac.ir

چکیده

هدف: جامعه پلتفرمی، اشاره به یک زندگی اجتماعی دارد که در آن، جریان‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ارتباطی، به‌طور فزاینده‌ای توسط یک اکوسیستم جهانی‌شده از پلتفرم‌های آنلاین توسط الگوریتم‌ها، هدایت و با داده‌ها تغذیه می‌شوند. در چنین جامعه‌ای، همگان‌های مختلف، دارای خصلت شبکه‌مندی خواهند شد. این پژوهش، به‌دنبال بررسی کنش‌گری سیاسی همگان‌های شبکه‌ای توییتر، در طی انتخابات پارلمانی سال ۲۰۲۱ عراق است. **روش‌شناسی:** بازه زمانی مورد بررسی، از دو هفته قبل تا دو هفته پس از برگزاری انتخابات پارلمانی در آن کشور است؛ جمع‌آوری داده‌ها به‌صورت ماشینی و با استفاده از API توییتر انجام گرفته و از نمونه‌گیری تصادفی برای بررسی مضامین هر همگان استفاده شده است. روش تحلیل در این پژوهش، ترکیبی از روش تحلیل شبکه اجتماعی، تحلیل احساسات و تحلیل مضمون است.

یافته‌ها: درنهایت، ۱۰ همگان شبکه‌ای فعال در توییتر، شناسایی و مطالب بیان شده، توسط هریک تحلیل شد که بزرگ‌ترین آن‌ها متعلق به جریان صدر است که نشان دهنده انطباق فضای حقیقی و مجازی در این حوزه است. **نتیجه‌گیری:** در نهایت نیز این نتیجه حاصل شد که ایجاد تغییر در الگوی هنجارهای ارتباطی و تولید پیام‌های ارتباطی همسو با اهداف کشور، می‌تواند راهبرد مناسبی برای بازبایی نفوذ استراتژیک ایران در سطح بین‌الملل باشد و اتخاذ رویکردهای تقابلی، همواره روشی پرهزینه و کم‌بازده برای جریان‌ات منتسب به محور مقاومت بوده است.

واژگان کلیدی: توییتر، انتخابات پارلمانی عراق ۲۰۲۱، تحلیل شبکه اجتماعی، همگان‌های شبکه‌ای، کنش‌گری، جامعه پلتفرمی.

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۷/۱۷ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۲/۲۰

استناد: غفاری، جهانبازی و تمدن (۱۴۰۲)، تحلیل کنش‌گری سیاسی همگان‌های شبکه‌ای توییتر در انتخابات پارلمانی ۲۰۲۱ عراق، بهار ۱۴۰۲، دوره ۱۲، شماره ۱، پیاپی ۴۵: ۲۹-۶۲.

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) حق مؤلف ©

۱- مقدمه

شهروندان مجازی که معمولاً به دلیل خصلت «اختیار» و «انتخاب» شان در مصرف محتوا، از آن‌ها به «کاربران» فضای مجازی تعبیر می‌شود، در موقعیت‌های مختلف، کنش‌گری‌های متفاوتی از خود نشان می‌دهند؛ این طیف گسترده کنش‌گری در فضای مجازی، از حوزه‌های معمول زندگی روزمره، مانند سرگرمی تا حوزه‌های بنیادین و اساسی مانند سیاست و حکومت را شامل می‌شود. مشاهده و سنجش کنش‌گری سیاسی شهروندان، همواره در امر سیاست‌گذاری، مسأله‌ای مهم و ضروری تلقی شده است؛ اما این مشاهده به دلیل خصلت «انبوه بودگی» کنش‌های سیاسی شهروندان، با سختی‌ها و محدودیت‌های زیادی همراه است. امروزه با رشد و توسعه فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی، از یک‌سو کنش‌گری شهروندان مجازی که از این پس با تعبیر «کاربران فضای مجازی» از آن‌ها یاد می‌شود، افزایش یافته و از سوی دیگر، مشاهده‌پذیری و در نتیجه سنجش این کنش‌گری، امکان تحقق بیشتری یافته است؛ البته نقش هوش مصنوعی در این حوزه، بسیار برجسته بوده و در کنار عامل انسانی، به تحلیل کنش‌های انسانی، کمک شایانی می‌نماید. این کنش‌گری، به دلیل توسعه انفجاری پلتفرم‌های مجازی، روز به روز حالت «شبکه‌ای» فزاینده‌ای به خود می‌گیرد و از حالت توده خارج می‌شود. بنابراین، در تحلیل این کنش‌ها و کنش‌گران، توجه به «شبکه‌مندی» آن‌ها، از اهمیت اساسی برخوردار است.

در این پژوهش، انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۱ میلادی، به عنوان مورد مطالعه انتخاب شده است؛ رویکرد حاضر در بررسی این پدیده، نه رویکردی صرفاً سیاسی، بلکه رویکردی تلفیقی از ارتباطات شبکه‌ای و ارتباطات سیاسی است. مطالعه عراق و جریان‌های سیاسی حاضر در آن و رویکرد هریک، به عنوان کشور دوست و همسایه جمهوری اسلامی ایران، جهت سیاست‌گذاری‌های کلان بین‌المللی اهمیت فراوانی دارد. همچنین انتخابات پارلمانی در عراق، تنها نمود مشارکت مردم در امر سیاسی در ابعاد ملی است. از این رو، مطالعه این پدیده سیاسی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. آنچه در این پژوهش دنبال می‌شود، بررسی همگان‌های شبکه‌ای فعال در انتخابات پارلمانی این کشور در پلتفرم توییتر است. این که این همگان‌ها، متشکل از چه کنش‌گرانی است؛ چه پیام‌های ارتباطی را مخابره کرده‌اند؛ چه احساسی نسبت به انتخابات و مشارکت در آن دارند و در نهایت، شبکه ارتباطی آن‌ها، دارای چه مؤلفه‌هایی است. بنابراین، هم‌زمان از سه روش تحلیل شبکه اجتماعی، تحلیل مضمون و تحلیل احساسات، در تحلیل داده‌های این پژوهش استفاده شده است؛ داده‌های پژوهش حاضر نیز از طریق API توییتر جمع‌آوری شده‌اند. همچنین نظریه جامعه پلتفرمی حوزه ون دایک^۱ به عنوان مبنای نظری در این پژوهش، مورد استناد قرار گرفته است.

1. José Van Dijck

۲- پیشینه پژوهش

تا لحظه نگارش این نوشتار، چندین پژوهش در حوزه زبانی فارسی و لاتین به انجام رسیده است که در این بخش بررسی می‌شوند:

حسین کرمانی (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان «میدان سیاست در توئیتر فارسی؛ تحلیل کنش‌گری سیاسی همگان‌های شبکه‌ای در انتخابات ریاست جمهوری ۱۳۹۶» به انجام رسانیده که تلاشی برای تبیین نقش پلتفرم توئیتر، در رویدادهای سیاسی مانند انتخابات ایران است. در این مقاله، ایده میدان سیاست در توئیتر فارسی مطرح می‌شود که بر اساس نظریه میدان پیر بوردیو بنا شده و با مفصل‌بندی نظریه روایت و مفاهیم همگان شبکه‌ای و قالب‌بندی شبکه‌ای، تلاش می‌کند تا کنش‌گری سیاسی در توئیتر را شناسایی و تحلیل کند.

مقاله‌ای تحت عنوان «همگان‌های شبکه‌ای در توئیتر فارسی؛ تحلیل خوشه‌های شبکه‌ای در توئیتر» است که به تحلیل شبکه و مطالعه همگان‌های شبکه‌ای در توئیتر در ایران می‌پردازد. عبداللهیان و کرمانی (۱۳۹۹) به دنبال شناسایی و تحلیل ساختار همگان‌های شبکه‌ای در توئیتر فارسی، در جهت تحلیل نقش توئیتر در حوزه سیاست در ایران، شناخت و تحلیل ویژگی‌ها و ساختار این همگان‌های شبکه‌ای است.

پژوهش دیگر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رضا جهانبازی (۱۴۰۱) با عنوان «بازنمایی فرهنگی و ارتباطی ایران نزد کاربران لبنانی توئیتر در انتخابات پارلمانی ۲۰۲۲ لبنان» است که قصد دارد تا با بازنمایی انجام شده از ایران در جریان انتخابات پارلمانی ۲۰۲۲ لبنان نزد کاربران توئیتری این کشور، با تفسیر وضعیت و واقعیت‌های موجود در بین جامعه لبنانی، به شناخت اختلالات ارتباطی و بهبود و اصلاح انگاره‌سازی‌های نادرست کمک کند. نگارنده، از روش تحلیل مضمون، تحلیل شبکه اجتماعی و داده‌کاوی، جهت تحلیل داده‌ها بهره برده است.

یکی از تحقیقات صورت گرفته، رساله دکتری گالارزا مولینا (۲۰۱۹) با عنوان «سیاست‌های مناقشه برانگیز و رسانه‌های اجتماعی: مطالعه موردی همگان‌های شبکه‌ای، در اعتراضات توئیتری با هشتگ «#PaseDelista1al43» است که در دانشگاه میسوری کلمبیا نگاشته شده که موضوع اعتراضات توئیتری، به ناپدید شدن ۴۳ دانش‌آموز در مکزیک، در سال ۲۰۱۴ را به عنوان شکلی از اجرای سیاست‌های مناقشه‌برانگیز، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. برای پرداختن به این پدیده، این پژوهش از رویکرد روش‌های ترکیبی؛ شامل تحلیل شبکه‌های اجتماعی و تحلیل مضمون و تحلیل محتوای داده‌ها و مصاحبه با شرکت‌کنندگان در این اعتراضات توئیتری، استفاده کرده است. تحلیل‌های ارائه شده در این مطالعه، درک ما را از فرآیندهای دروازه‌بانی شبکه‌ای و قالب‌بندی شبکه‌ای که در یک همگان شبکه‌ای در توئیتر رخ می‌دهد، تقویت می‌کند. نگارنده،

1. Contentious politics and social media: a study of the networked publics in the Ayotzinapa twitter protests #PaseDeLista1al43

نتیجه‌گیری می‌کند که برخلاف فرآیندهای سنتی دروازه‌بانی و قالب‌بندی، فرآیندهای شبکه‌ای توسط یک رابطه هم‌زیستی بین کاربران نخبه و غیرنخبه در توییتر پشتیبانی می‌شوند. دیگر پژوهش انجام گرفته در حوزه زبانی غیرفارسی، مقاله‌ای با عنوان «توپولوژی تاکتیک‌های توییتر: ردیابی ابعاد لفظی و فعالان دیجیتال در همگان‌های شبکه‌ای توییتر»^۱ است. این مقاله که توسط پایچ آفونزو (۲۰۲۱) منتشر شده، به دنبال بررسی شیوه استفاده فعالان سایبری آمریکایی در جنبش موسوم به «BLM»^۲ است. وی در این مقاله، به تأثیر متقابل جنبش‌های اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی پرداخته است و این که فعالان جامعه سیاهان آمریکایی، چگونه توییتر را در خدمت ایجاد خیزش عمومی در میان مردم آمریکا در آوردند. به‌طور کلی، مسأله اساسی وی در این پژوهش، کنش‌های دیجیتال شبکه‌ای شده است که در توییتر بروز و ظهور یافته است. درنهایت، این تحقیق بیان شده که کنش دیجیتال شبکه‌ای شده هم فرصتی برای رهایی از هژمونی ساختار یافته قدرت‌ها و هم تهدیدی بالقوه برای گرفتار شدن در هژمونی ساختار قدرت است. پس از بررسی پژوهش‌های انجام شده در حوزه زبانی فارسی، این نتیجه حاصل آمد که تحقیقات اندکی در این حوزه موضوعی انجام شده است؛ در حالی که در پژوهش‌های غیرفارسی بیشتری در این حوزه صورت گرفته است؛ بنابراین، این پژوهش، دارای چند وجه متمایز نسبت به پژوهش‌های پیشین است: اول آن که این پژوهش، انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۱ را به‌صورت موردی بررسی کرده و پژوهش دیگری در این باره صورت نپذیرفته است. دیگر ویژگی نوشتار حاضر، استفاده از روش تحلیل شبکه اجتماعی در شناسایی همگان‌های شبکه‌ای و تحلیل روابط بین آن‌ها و بهره بردن از گراف ارتباطی کاربران برای تسهیل این کار بوده و همچنین برای تحلیل احساسات کاربران، از هوش مصنوعی و تحلیل ماشینی بهره برده است. همچنین مفهوم همگان شبکه‌ای در این پژوهش، به‌عنوان ورودی برای اتخاذ راهبرد یا راهبردها مورد توجه قرار گرفته است.

۳- چهار چوب مفهومی

نظریه در پژوهش‌های تبیینی، هدایت‌گر تحقیق است و دارای جایگاهی ویژه است؛ اما در پژوهش‌های توصیفی، مبنای تحقیق نمی‌باشد؛ بلکه در این نوع مطالعات، تنها مفهوم‌سازی و در مواردی نظریه‌پردازی انجام می‌گردد و پژوهشگر نیز در پی تحمیل نظریه مشخصی بر داده‌ها نیست (موحد مجد و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۴). پژوهش حاضر، بحث‌هایی را پیرامون اکتیویسم یا کنش‌گری، اسلکتیویسم، رسانه‌های اجتماعی و توییتر، به‌طور خاص و همچنین همگان‌های شبکه‌ای مطرح می‌کند و در بطن آن، از نظریه جامعه پلتفرمی بهره می‌جوید.

1. A Topology of Twitter Tactics: Tracing the Rhetorical Dimensions and Digital Labor of Networked Publics

2. Black Lives Matter

۳-۱. جامعه پلتفرمی^۱

ظهور طیف گسترده‌ای از پلتفرم‌های رسانه‌های دیجیتال از Airbnb تا Uber و از وبسایت‌های محلی گرفته تا شرکت‌های رسانه‌های اجتماعی فعال در سراسر جهان، مانند فیس‌بوک، جامعه پلتفرمی را ایجاد می‌کند؛ جامعه‌ای که در آن ارتباطات اجتماعی و اقتصادی، به‌طور فزاینده‌ای از طریق سیستم‌های به‌هم پیوسته رسانه‌های دیجیتال، «شبکه‌ای» می‌شوند (de Waal & de Lange, 2017: 53). تکامل و بسط تاریخی تکنولوژی، باعث تولید مداوم «خصلت فزاینده‌گی» در تمام وجوه زندگی روزمره فرد و جمعیت؛ مانند شبکه‌ای شدن می‌شود (ستاری، ۱۳۹۴: ۶۸۳). در نظریه جامعه پلتفرمی، حوزه ون‌دایک و همکارانش، تحلیل گسترده‌ای از نقش پلتفرم‌ها در شکل‌گیری زندگی اجتماعی ارائه می‌دهند. وی بیان می‌کند که پلتفرم‌ها در حال حاضر، در سطح و مقیاس زیادی مورد استفاده قرار می‌گیرند. آن‌ها به‌طور فزاینده‌ای در موقعیت سازمان‌دهی بخش‌های مهم خدمات عمومی؛ مانند روزنامه‌نگاری یا حمل و نقل شهری قرار دارند. با این حال، به‌دلیل واضح نبودن وضعیت پلتفرم‌ها و موقعیتشان در مقام واسطه‌گری، تمایل دارند از مسئولیت‌های اجتماعی ناشی از اشغال چنین کارکردهای اصلی در جامعه بگریزند. در این زمینه، سؤالاتی که نویسندگان را تحریک می‌کند، مربوط به حاکمیت پلتفرم‌های دیجیتالی و سازگاری بین منافع خصوصی آن‌ها و حفظ ارزش‌های عمومی است (Van Dijck, 2018: 62).

هدف نظریه جامعه پلتفرمی، تجزیه و تحلیل و زمینه‌سازی تحولات اجتماعی ایجاد شده توسط پلتفرم‌های آنلاین از منظر جهانی در مقیاس کلان و تحلیلی است. در این نظریه، اصطلاح «جامعه پلتفرمی»، با اشاره به یک زندگی اجتماعی به‌کار رفته که در آن، جریان‌های اجتماعی و اقتصادی، به‌طور فزاینده‌ای توسط یک اکوسیستم جهانی شده از پلتفرم‌های آنلاین که توسط الگوریتم‌ها هدایت و با داده‌ها تغذیه می‌شوند، تعدیل خواهند شد. به این معنا، اصطلاح جامعه پلتفرمی نوع جدیدی از فضای عمومی مجازی را نشان نمی‌دهد که جدای از دنیای واقعی باشد که در آن زندگی می‌کنیم؛ بلکه برعکس، پلتفرم‌ها اکنون در قلب زندگی ما قرار داشته و ما تقریباً به‌طور فزاینده‌ای، تأثیر آن‌ها را در همه اشکال کارهای روزمره احساس می‌کنیم. به دیگر بیان، این پلتفرم‌ها صرفاً وسایلی فنی نیستند؛ بلکه آن‌ها انواع مختلف تعاملات کاربر را تسهیل کرده و پیکربندی‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی هستند. وی این پلتفرم را به‌عنوان یک معماری دیجیتالی قابل برنامه‌ریزی توصیف می‌کند که برای سازمان‌دهی تعاملات بین کاربران طراحی شده است (Van Dijck, 2018: 66).

1. The Platform Society

۲-۳. اکتیویسم یا کنش‌گری

اکتیویسم^۱ یا کنش‌گری در جامعه‌شناسی، به‌طور کلی به‌عنوان مجموعه‌ای از عملکردهای بحث‌برانگیز تعریف می‌شود که توسط آن، افراد عادی تلاش می‌کنند تا مسائل اجتماعی را از طریق کنش جمعی تغییر دهند (Tilly, 2004: 98). کنش‌گری، به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، اغلب دارای این ویژگی‌ها است: مسائل بحث‌برانگیز، اقدام جمعی، همبستگی یا هویت جمعی، تلاش برای حل مشکلات با استفاده از ارتباطات و گروه‌های قطبی شده (افراد همفکر) بر اساس مسائل مشترک (Chon & Park, 2019: 75).

کنش‌گری، از زمان ظهور رسانه‌های اجتماعی، به تکامل خود ادامه داده است و امروزه، رسانه‌های اجتماعی، ابزاری راهبردی برای کنش‌گری هستند. افراد هم‌فکر در رسانه‌های اجتماعی، می‌توانند به‌راحتی دور هم جمع شوند و اقدام جمعی را برای تغییر جامعه یا مشکلات اجتماعی تسهیل کنند. بسیاری از محققان، رسانه‌های اجتماعی را به‌عنوان ابزاری برای بسیج و تعامل برای تحریک کنش‌گری مورد مطالعه قرار داده‌اند (Boulianne, 2015; Harlow, 2011; Rolfe, 2005; Wojcieszak, 2009). به‌عنوان مثال، بیداری اسلامی در تونس و مصر در اوایل سال ۲۰۱۱، به‌عنوان اعتراضات الهام‌گرفته از رسانه‌های اجتماعی در نظر گرفته شدند و حتی «انقلاب‌های فیس‌بوکی» خوانده می‌شدند (Tufekci & Wilson, 2012: 373). کمپین «زندگی سیاه‌پوستان مهم است» (BLM^۲) که در جامعه آفریقایی - آمریکایی، برای اعتراض به خشونت پلیس و نژادپرستی آغاز شد، از رسانه‌های اجتماعی نیز به‌طور گسترده استفاده کرد (Freelon, Meilwain & Clark, 2016: 34). همه این مثال‌ها نشان می‌دهند که پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی، با فعال کردن مشارکت فردی، به منبع مهمی برای فعالیت موفق تبدیل شده‌اند.

۳-۳. رسانه‌های اجتماعی

با توجه به تعریف آکسفورد، رسانه‌های اجتماعی، ابزاری هستند که امکان تعامل بین کاربران را فراهم می‌کنند. رسانه‌های اجتماعی، اصطلاحی است که ژانر وسیعی از رسانه‌ها، با ارتباطات یک‌به‌یک یا یک/چند به چند را بدون توجه به موقعیت جغرافیایی پوشش می‌دهد (Oxford, 2015). دایره‌المعارف بریتانیکا آنلاین (۲۰۱۵)، تعریفی در این باره ارائه می‌کند و شبکه اجتماعی را به‌عنوان «جامعه آنلاینی از افرادی که پیام‌ها را مبادله می‌کنند، اطلاعات را به اشتراک می‌گذارند و در برخی موارد، در فعالیت‌های مشترک همکاری می‌کنند» تعریف می‌کند (Britannica, 2022).

1. Activism
2. Black Lives Matter

۳-۴. تویتر

رسانه اجتماعی «تویتر» به دلیل برخی ویژگی‌های منحصر به فردش، در فضای مجازی توانسته مخاطبان زیادی در میان سیاست‌مداران، نخبگان و سایر مردم پیدا کند. تویتر، یک شبکه اجتماعی و سرویس ارائه‌دهنده میکرو بلاگ^۱ است و این امکان را برای کاربران خود فراهم کرده است که پیام متنی یا توییت‌های خود را تا ۲۸۰ کاراکتر، با دوستان خود به اشتراک بگذارند. تویتر، با فلسفه اشتراک‌گذاری وضعیت افراد به دوستانشان و با شعار «چه کار می‌کنید؟»^۲ شروع به کار کرد؛ اما در نوامبر ۲۰۰۹، این شعار به «چه چیزی در حال رخ دادن است؟»^۳ تغییر یافت. برای رهبران سیاسی و افراد معمولی، استفاده از تویتر به منظور انتشار اطلاعات، برای طیف متنوعی از جمعیت یک روش مرسوم است (Small, 2011: 884). به مرور، این شبکه اجتماعی مجازی، به ظرفیت مناسبی برای کمپین‌سازی و عملیات روانی در رسانه‌های اجتماعی تبدیل شد و اثرگذاری بالایی در اطلاع‌رسانی و هماهنگی معترضان در جنبش‌های اجتماعی؛ نظیر بیداری اسلامی و وال‌استریت داشته است (برزویی و دیگران، ۱۴۰۱: ۲).

۳-۵. همگان‌های شبکه‌ای

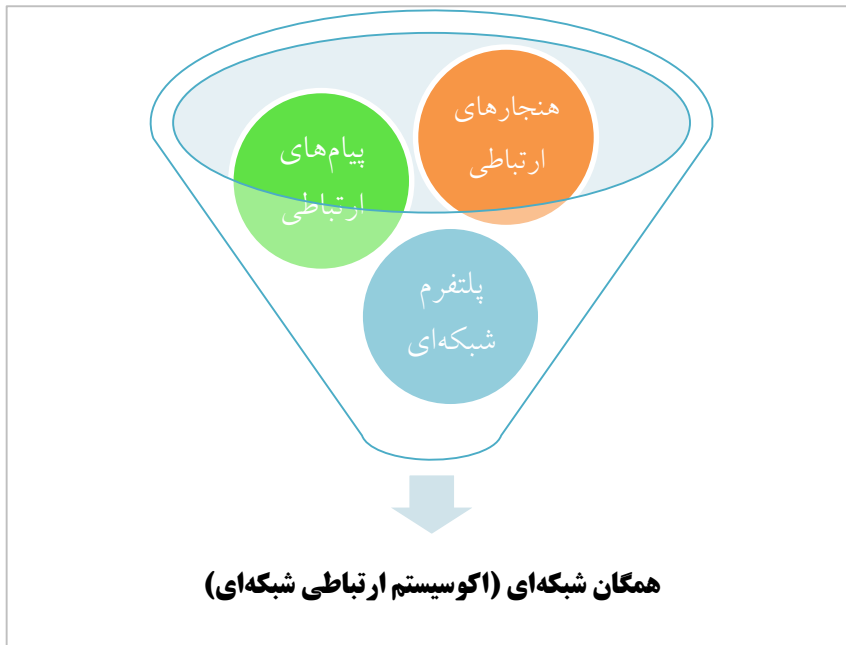
«ایتو»^۴ مفهوم همگان‌های شبکه‌ای را برای ارجاع به مجموعه‌ای از پیشرفت‌های اجتماعی، فرهنگی و فناوری که با تعامل رو به رشد با رسانه‌های دیجیتال شبکه همراه بوده است، معرفی می‌کند (Ito, 2008: 2). بوید^۵، تعریف ایتو را گسترش داده و بیان می‌کند، همگان‌های شبکه‌ای، همگان‌هایی هستند که توسط فناوری‌های شبکه‌ای بازسازی شده‌اند. آن‌ها به طور هم‌زمان از یک فضا و مجموعه‌ای از مردم تشکیل می‌شوند. به اعتقاد او، آنچه همگان‌های شبکه‌ای را از سایر انواع همگان متمایز می‌کند، ساختار زیربنایی آن‌هاست. فناوری‌های شبکه‌ای، نحوه جریان اطلاعات و نحوه تعامل افراد با اطلاعات و یکدیگر را بازسازماندهی می‌کنند. در اصل، معماری همگان‌های شبکه‌ای، آن‌ها را از مفاهیم سنتی‌تر مردم متمایز می‌کند. همگان‌های شبکه‌ای، فقط مردمی نیستند که با هم شبکه شده‌اند؛ بلکه مردمی هستند که توسط رسانه‌های شبکه‌ای، ویژگی‌های آن و پتانسیل آن دگرگون شده‌اند (Boyd, 2010: 42).

از نظر نگارندگان، همگان‌های شبکه‌ای در فضای مجازی، در واقع اکوسیستم‌های ارتباطی سایبری هستند که دارای سه ضلع هنجارهای ارتباطی مشترک، پیام‌های ارتباطی مشابه و رسانه‌های نوین شبکه‌محور هستند. در این اکوسیستم شبکه‌ای، هنجارهای ارتباطی به مثابه قوانین

1. Microblogging
2. What are you doing?
3. What's happening?
4. Ito
5. Boyd

شبکه (یا کانتکت‌ست شبکه)، پیام‌های ارتباطی به‌عنوان محتوای شبکه (یا تکست شبکه) و پلتفرم‌ها، به‌مثابه عامل ایجاد شبکه در نظر گرفته می‌شوند.

تصویر ۱- عناصر همگان‌های شبکه‌ای

۴- روش پژوهش

رویکرد تحقیق در پژوهش حاضر، کیفی است. تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از روش تحلیل شبکه اجتماعی و تحلیل مضمون صورت پذیرفته است. در این پژوهش، برای تکمیل و تضمین، از روش تحلیل احساسات نیز بهره برده تا بتواند با توجه به حجم عظیم داده‌های متنی موجود و زمان مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل متون توسط ارزیاب انسانی، از تحلیل ماشینی و هوش مصنوعی برای پیشبرد سریع‌تر کار و تضمین روایی و پایایی استفاده کند. در ادامه، به تفصیل به معرفی این روش‌ها پرداخته می‌شود.

۴-۱. تحلیل مضمون

رویکرد پژوهش در این نوشتار، کیفی است. رویکردهای کیفی، بسیار متنوع، پیچیده و ظریف هستند و یکی از روش‌های ساده و کارآمد تحلیل کیفی، تحلیل مضمون است. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است که داده‌های پراکنده و تحلیل‌های متنوع را به داده‌هایی

منسجم و تفصیلی تبدیل می‌کند. بنابراین در پژوهش حاضر که داده‌های آن از جنس متن (توییت) هستند، از روش تحلیل مضمون استفاده شده است.

تحلیل مضمون، روشی است که هم برای بیان واقعیت و هم برای تبیین آن به‌کار می‌رود و برخلاف سایر روش‌های کیفی؛ مانند تحلیل گفتمان، تحلیل محتوا، روش تحلیلی پدیدارشناسی تفسیری، نظریه داده‌بنیاد و... به چهارچوب نظری خاصی وابسته نیست و از آن می‌توان در چهارچوب‌های نظری متفاوت و برای امور مختلف استفاده کرد (Braun & Clarke, 2006: 78). به‌همین دلیل، در پژوهش حاضر، در کنار استفاده از هوش مصنوعی و تحلیل با کمک ماشین، از این روش جهت تحلیل داده‌ها و مطالب بیان شده توسط هر همگان استفاده شده است.

۴-۲. تحلیل شبکه اجتماعی

تحلیل شبکه‌های اجتماعی، در چند دهه اخیر اهمیت زیادی پیدا کرده است. این رویکرد که بیشتر به صورت مجموعه روش‌ها، ابزارها و تکنیک‌های تحقیق تجربی ظهور کرد، امروز تبدیل به رهیافتی نظری و نظریه‌ای جامعه‌شناختی شده است و برخی از دانشمندان علوم اجتماعی معتقدند که تحلیل شبکه، چیزی فراتر از نوعی روش با مجموعه‌ای از فنون و ابزار تحلیلی است (Wellman, 1996; Berkowitz, 1997). بنابراین، تحلیل شبکه اجتماعی، به مثابه «روش» و «نظریه» در این پژوهش مد نظر خواهد بود.

با این که این نظریه، با نظریه‌های دیگر؛ مانند ساختارگرایی، نظریات زیمل در مورد فرم و محتوا، نظریات دورکیم در مورد انسجام اجتماعی، نظریات کنش پارسونز، نظریه نظام جهانی والرشتاین، نظریات گروه‌ها و اجتماعات و... نزدیکی زیادی دارد، تفاوت اساسی‌اش با همه این نظریه‌ها، تأکید آن بر تحقیق تجربی واقعیت جامعه که همان روابط بین افراد است، می‌باشد. تحلیل شبکه، برای مطالعه ساخت، مجموعه‌ای از روش‌ها، اصول، تکنیک‌ها و ابزارها را عرضه می‌کند. واحد تحلیل در این روش، یک «رابطه» است. رابطه فامیلی بین دو نفر، رابطه همکاری بین افراد یک اداره، ساختار دوستی بین اعضای یک گروه کوچک و... ویژگی جالب توجه، الگوی رابطه آن است که جنس، سن، دین، ملیت و... در آن مهم نیست. این‌ها می‌توانند خصوصیات هریک از افراد باشند؛ نه رابطه بین آن‌ها. این روابط ممکن است، جهت‌دار، بدون جهت، وزن‌دار یا دوتایی (صفر و یکی) باشد. ساده‌ترین نوع شبکه، شبکه روابط دوتایی بدون جهت است که فقط وجود یا عدم رابطه بین گره‌ها را نشان می‌دهد. با استفاده از وزن رابطه، می‌توان آن را بیشتر توصیف کرد. وزن می‌تواند، نشان‌دهنده میزان، تکرار یا شدت رابطه باشد (Wasserman, 1994; Scott, 1991). اگر در شبکه، رابطه‌ای جهت‌دار باشد، به آن کمان و اگر بدون جهت باشد، به آن یال

می‌گوییم (Hogan, 2007). به بیان چلبی، تحلیل شبکه، از نوع روش رابطه‌ای است (چلبی، ۱۳۷۳: ۱۴).

برای جمع‌آوری داده‌های شبکه نیز می‌توان از همه تکنیک‌های جمع‌آوری داده که در جامعه‌شناسی مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ مانند: پرسش‌نامه، مصاحبه، مشاهده، اطلاعات آرشیو شده و... استفاده کرد؛ اما استفاده از روش‌هایی که حجم بیشتری از داده را فراهم می‌کنند، بر دقت و روایی نتایج این روش خواهد افزود. به همین دلیل است که استفاده از داده‌های انبوه و کلان داده‌ها، با این روش مناسب‌تر به نظر می‌رسد. در پژوهش حاضر، از روش ماشینی برای جمع‌آوری داده‌های انبوه و برای شناسایی همگان‌های شبکه‌ای، از گراف ارتباطی کاربران استفاده شده است. منطق گراف، مبتنی بر «ارتباط» است که در این پژوهش، روابط بین کاربران؛ شامل بازنشر، پاسخ دادن و نقل قول کردن بوده و بر همین اساس، این گراف، ترسیم و طبق آن، همگان‌های شبکه‌ای شناسایی شدند. در نهایت، تعداد ۴۶۹۷۷ کاربر^۴ و ۳۳۱۹۱۰ ارتباط (کمان)^۵ وجود داشت. همچنین در رسم کردن گراف، از نرم‌افزار گفی^۶ و از دو شاخص مازولاریتی^۷ برای خوشه‌بندی همگان‌های شبکه‌ای و از شاخص پیچ‌رنک^۸ جهت وزن‌دهی به کاربران استفاده شد که نتایج آن در بخش یافته‌های پژوهش مطرح شده‌اند.

۴-۳. تحلیل احساسات^۹

تحلیل احساسات یا عقیده‌کاوی، یک نوع تکنیک تحلیل متن (متن‌کاوی) است که از زبان‌شناسی محاسباتی و پردازش زبان طبیعی، برای شناسایی و استخراج خودکار احساسات یا عقاید از درون متن (مثبت، منفی و خنثی) استفاده می‌کند. به‌طور کلی، تحلیل احساسات روشی، برای شناسایی و طبقه‌بندی قطبیت یک متن معین است (Coletta, da Silva & Hruschka, 2014) که در آن هدف تعیین این است که آیا یک سند خاص، دارای ارزش مثبت یا منفی بر اساس یک طبقه‌بندی استاندارد است (Tellez, and others, 2017: 459). تحلیل احساسات، توسط ماشین با بهره‌گیری از هوش مصنوعی که پیش‌تر به وسیله الگوریتم‌های یادگیری ماشین^{۱۰}، آموزش داده شده بود، انجام گرفت (LEIST & others, 2022).

1. Retweet
2. Reply
3. Quote
4. Node
5. Edge
6. Gephi
7. Modularity
8. Page Rank
9. Sentiment Analysis
10. Machine Learning

با توجه به حجم عظیم داده‌های متنی موجود و زمان مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل متن توسط ارزیاب انسانی، تکنیک‌های ماشینی تحلیل احساسات، می‌تواند ابزار قدرتمندی باشد؛ در حالی که درک نظرات یا نگرش‌های بیان شده در زبان نوشتاری، برای یک انسان نسبتاً آسان است. تقلید از این مهارت انسانی، به صورت محاسباتی به روش الگوریتمی بسیار پیچیده است. در نتیجه، تحلیل احساسات، به عنوان یکی از سریع‌ترین حوزه‌های تحقیقاتی در حال رشد در علوم کامپیوتر قلمداد می‌شود. نگارندگان در این پژوهش، از هوش مصنوعی و تحلیل ماشینی در تحلیل احساسات متن توییت‌ها بهره برده‌اند.

۵. جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها

بازه مورد بررسی در این پژوهش، دو هفته قبل تا دو هفته بعد از انتخابات پارلمانی عراق است که در ۱۰ اکتبر سال ۲۰۲۱ برگزار شد. داده‌های مورد نظر، از طریق API توییت‌ها که امکان دریافت داده‌ها را برای کاربران فراهم می‌کند، جمع‌آوری شده است. برای این کار، بیش از ۴۰ کلیدواژه‌ای که مرتبط با انتخابات عراق بودند؛ مانند انتخابات عراقی، الانتخابات التشريعية، البرلمان العراقي و... انتخاب و داده‌های آن‌ها گردآوری شد که در نهایت و پس از جمع‌آوری، تعداد کل توییت‌ها به ۴۰۵۶۶۵ عدد رسید. جهت شناسایی همگان‌های شبکه‌ای فعال، از روش تحلیل شبکه‌های اجتماعی و برای تحلیل احساسات کاربران، از هوش مصنوعی و ماشین استفاده شد.

موضوعی که ممکن بود، نتایج را غیرواقعی کند، وجود ربات‌ها در بین کاربران تولیدکننده محتوا بود. برای حذف این ربات‌ها، از ابزارهایی که داده‌کاوی^۱ و هوش مصنوعی در اختیار پژوهشگران قرار داده، استفاده شد. دانشگاه آمریکایی ایندیانا، ابزاری به نام «باتومتر^۲» برای شناسایی ربات‌ها ساخته است که به وسیله آن، ربات‌ها از فرآیند تحلیل مضمون و تحلیل احساسات کنار گذاشته شدند؛ البته در مصورسازی داده‌ها به وسیله گراف ارتباطی، به دلیل آن که وجود جریان‌های رباتیک، خود دارای معنا و مفهوم است، به فرآیند تحلیل بازگردانده و تحلیل شدند.

۶- یافته‌های پژوهش

۶-۱. تحلیل مضمون

جهت تحلیل کنش‌گری سیاسی و موضوعات مطرح شده توسط کاربران حاضر در هر همگان، طبق فرمول کوکران و با ۹۵٪ اطمینان، از داده‌ها نمونه‌گیری تصادفی به عمل آمد و نمونه پژوهش که شامل ۳۸۴ توییت بود، تحلیل مضمون شد. در اولین گام از تحلیل مضمون که استخراج مضامین پایه از متون است، از بین نمونه پژوهش، تعداد ۳۲۹ «مضمون پایه» استخراج شد.

1. Data Mining
2. Botometer

مضامین پایه، نشان‌دهنده نکته مهمی در متن هستند. در گام دوم، با خوشه‌بندی مضامین پایه مستخرج از مرحله قبل، مضامین، تجمیع و یکپارچه‌سازی گردید. در این مرحله، ۳۰ مضمون «سازمان‌دهنده» حاصل شد. در سومین و آخرین گام تحلیل مضمون، از بین مضامین سازمان‌دهنده مرحله قبل، مضامین فراگیر که مضامین اصلی پژوهش هستند، ایجاد می‌شود. در واقع این گام، ما را به محوری‌ترین واکنش‌های کاربران و اصلی‌ترین دیدگاه‌ها و موضع‌گیری‌های آن‌ها در بستر رسانه اجتماعی توپیتر و در نهایت به نوع کنش‌گری سیاسی آن‌ها، در موضوع انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۱ می‌رساند. در گام پایانی، از بین ۳۰ مضمون سازمان‌دهنده در مرحله قبل، ۹ مضمون فراگیر حاصل شد. این مضامین محوری و اصلی پژوهش هستند که ما را به نحوه کنش‌گری سیاسی و مهم‌ترین مطالب بیان شده توسط کاربران در موضوع مورد پژوهش می‌رساند. این مضامین، در جدول شماره ۲، به ترتیب براساس تعداد مضامین سازمان‌دهنده‌ای که ذیل آن‌ها قرار گرفته، آمده است.

جدول ۱ - مضامین فراگیر در موضوع انتخابات پارلمانی عراق

ردیف	مضامین فراگیر	فراوانی
۱	مطالب با موضوع شخص مقتدی صدر	۸۵
۲	مخابره اخبار انتخابات عراق	۵۱
۳	انتقاد از مستولان سیاسی در عراق	۴۳
۴	اخبار و تحلیل‌های مربوط به نوری مالکی	۳۳
۵	دخالت‌های خارجی در انتخابات عراق	۲۹
۶	کارآمدی یا ناکارآمدی اصل انتخابات در عراق	۲۹
۷	مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات عراق	۲۲
۸	تأیید جنبش موسوم به تشرین در عراق	۱۹
۹	لزوم وحدت و انسجام ملی پس از اعلام نتایج انتخابات	۱۰

در این بخش، با بیان کردن مضامین سازمان‌دهنده‌ای که ذیل هر مضمون فراگیر آمده‌اند، سعی در تبیین بیشتر آن‌ها شده است؛ همچنین در پایان توضیحات هر بخش، نمونه توپیت‌های منتشر شده، ذیل هر مضمون فراگیر نیز آورده شده است:

۱. مطالب با موضوع شخص مقتدی صدر

جدول ۳ - مضامین سازمان‌دهنده جای‌گرفته، ذیل مضمون فراگیر مطالب با موضوع شخص مقتدی صدر

مضمون فراگیر	مطالب با موضوع شخص مقتدی صدر
مضامین سازمان‌دهنده	اختلاف عمیق میان سران مقاومت و جریان صدر
	تمجید از شخصیت و عملکرد مقتدی صدر
	نقد شخصیت و عملکرد مقتدی صدر

چنانچه از عنوان مضمون بالا مشخص است، این مضمون؛ شامل پیام‌هایی است که اختصاصاً به شخصیت مقتدی صدر پرداخته‌اند. چنانچه واضح است، شخصیت صدر آن‌چنان برای کاربران فضای مجازی اهمیت داشته که بیشترین فراوانی را در میان مضامین مطرح‌شده به خود اختصاص داده است. اختلاف عمیق صدر با جریان مقاومت در مسائل سیاسی، بیشترین فراوانی مضامین سازمان‌دهنده در این محور را به خود اختصاص داده است.

 @faigalsheakh · Oct 21, 2021 ...
 عطفاً على تغريدة الدكتور ليث شبر أشاطره الرأي في تسنّم السيد مقتدى الصدر رئاسة الوزراء اقتداءً بالسيد محمد الصدر رئيس الوزراء في العهد الملكي..
 وبدلاً من أن يضع السيد كومة فايلات أمامه، يجيب موظف وينطيه مگص و بند ورق A4 حتى يطيلهن دگ گص.. وتشتغل الكصاگیص (جمع گصگوصة) للصبح.

217 71 2,780

 @HassanAL_kaabi · Oct 12, 2021 ...
 شكراً قاندي المصلح السيد مقتدى الصدر " اعزه الله " .. شكراً لشعبنا ودائرتي الانتخابية من شيوخ ووجهاء عشائر وشييا وشبابا رجالا ونساء في مدينة الصدر المجاهدة للثقة التي اوليتموها لنا ومساندتكم المشرفة لانجاح مشروع الاصلاح ..

139 127 1,184

تصویر ۱ - نمونه توییت‌های منتشر شده

۲. مخابره اخبار انتخابات عراق

جدول ۴ - مضامين سازمان‌دهنده جای‌گرفته ذیل مضمون فراگیر مخابره اخبار انتخابات عراق

مضمون فراگیر	مخابره اخبار انتخابات عراق
مضامين سازمان‌دهنده	انتشار اخبار مربوط به جریان مقاومت
	گمانه زنی‌های انتخاباتی
	مخابره اخبار انتخابات
	نشر اخبار مربوط به جریان تشرین

دومین مضمون فراگیر، انتشار اخبار مربوط به انتخابات در عراق است. اخبار مربوط به کنش‌های سیاسی جریان مقاومت؛ اعم از مثبت و منفی، بیشترین فراوانی را در این محور داشته

است. نکته حائز اهمیت در این محور، نشر اخبار مربوط به جریان موسوم به «تشرین» است که در کمتر از دو سال، از زمان شکل‌گیری (اکتوبر ۲۰۱۹)، توانسته است به‌عنوان یک مضمون مهم در عرصه سیاسی و اجتماعی عراق، جایگاه مهمی در میان افکار عمومی پیدا کند.

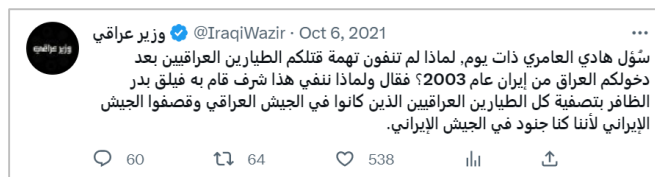
تصویر ۲ - نمونه توییت‌های منتشر شده

۳. انتقاد از مسئولان سیاسی در عراق

جدول ۵ - مضامین سازمان‌دهنده جای‌گرفته، ذیل مضمون فراگیر انتقاد از مسئولان سیاسی در عراق

مضمون فراگیر	انتقاد از مسئولان سیاسی در عراق
	تخریب شخصیت هادی العامری
	تمسخر و تحقیر سران سیاسی عراق
مضامین سازمان‌دهنده	ضعف و فساد شخصیت‌های سیاسی شیعه
	فساد شخصیت‌های سیاسی اهل سنت در عراق

نقد شخصیت‌های سیاسی در عراق، مضمون فراگیر بعدی است که توسط کاربران در موضوع انتخابات عراق، به آن اشاره شده است. در این محور، شخصیت هادی العامری، فرمانده سپاه بدر عراق و رئیس ائتلاف فتح (نماینده اصلی جریان مقاومت در انتخابات عراق) بیش از سایرین، مورد آماج حملات و انتقادات قرار گرفته است. در این محور، شخصیت‌های سیاسی؛ اعم از شیعه و سنی، مورد نقد کاربران عراقی قرار گرفته‌اند. این امر، حاکی از نکته مهمی در سپهر سیاسی عراق است و آن، این است که مسأله مذهب، در سیاست عراق در میان کاربران عراقی موضوعیت ندارد و آن‌ها تنها عملکرد شخصیت‌ها و رهبران سیاسی (بدون توجه به مذهبشان) را معیار ارزیابی آن‌ها قرار می‌دهند.

تصویر ۳ - نمونه توییت‌های منتشر شده

۴. اخبار و تحلیل‌های مربوط به نوری مالکی

جدول ۶ - مضامین سازمان‌دهنده جای‌گرفته ذیل مضمون فراگیر اخبار و تحلیل‌های مربوط به نوری مالکی

مضمون فراگیر	اخبار و تحلیل‌های مربوط به نوری مالکی
مضامین سازمان‌دهنده	بازنشر اخبار مربوط به نوری مالکی
	نفاق سیاسی نوری مالکی

مضمون فراگیر بعدی که بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است، اخبار و تحلیل‌های مربوط به شخص نوری المالکی است. وی که سابقه نخست‌وزیری عراق را در کارنامه خود دارد، یکی از شخصیت‌های کلیدی و البته موفق در انتخابات پارلمانی ۲۰۲۱ عراق به‌شمار می‌رود؛ به‌طوری‌که کرسی‌های پارلمانی ائتلاف دولت القانون، به رهبری وی در انتخابات ۲۰۲۱ نسبت به دوره قبلی تقریباً دو برابر شده است (سایت کمیساری عالی انتخابات عراق، ۲۰۲۲)؛ اما در این محور، کاربران هم به اخبار مربوط به او و به‌ویژه احتمال نخست‌وزیری دوباره وی پرداخته‌اند و هم بسیاری از کاربران، انتقادات شدیدی نسبت به عملکرد سیاسی او بیان کرده‌اند.

تصویر ۴ - نمونه توییت‌های منتشر شده

۵. دخالت‌های خارجی در انتخابات عراق

جدول ۷ - مضامین سازمان‌دهنده جای گرفته، ذیل مضمون فراگیر دخالت‌های خارجی در انتخابات عراق

مضمون فراگیر	دخالت‌های خارجی در انتخابات عراق
	انتقاد به سازمان‌های بین‌المللی دخیل در انتخابات عراق
	ایران، بزرگترین بازنده انتخابات عراق
	دخالت ایران در انتخابات عراق
مضامین سازمان‌دهنده	دخالت کشورهای اخوانی در انتخابات عراق
	دخالت کشورهای غربی - عربی در انتخابات عراق
	عملکرد مثبت سازمان‌های خارجی در انتخابات عراق
	وابستگی سران احزاب شیعه به ایران

مضامین مطرح شده در این محور، به دخالت کشورهای خارجی؛ اعم از کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای، در فرآیند انتخابات عراق اشاره دارد؛ بجز یک مورد (مورد ششم)، مابقی مضامین مطرح شده در این محور، ذاتاً رویکردی منفی در مورد این دخالت‌ها دارد. بیشترین موضوعی که مورد اشاره کاربران قرار گرفته است، دخالت جهت‌دار سازمان‌های بین‌المللی دخیل در انتخابات عراق؛ اعم از سازمان ملل و شورای امنیت، اتحادیه اروپا و... است؛ همچنین انتقاد از دخالت‌های ایران در انتخابات عراق و شکست ایران در این انتخابات، مورد تأکید کاربران عراقی قرار گرفته است.

تصویر ۵ - نمونه توییت‌های منتشر شده

۶. کارآمدی یا ناکارآمدی اصل انتخابات در عراق

جدول ۸ - مضامین سازمان‌دهنده جای‌گرفته ذیل مضمون فراگیر کارآمدی یا ناکارآمدی اصل انتخابات در عراق

مضمون فراگیر	کارآمدی یا ناکارآمدی اصل انتخابات در عراق
مضامین سازمان‌دهنده	بی‌اثر بودن رأی مردم و عدم تغییر جدی در اصلاح کشور دعوت به مشارکت در انتخابات، به‌عنوان تنها راه اصلاح کشور

این مضمون فراگیر، حاکی از نوعی ابهام از سوی کاربران، درباره کارآمدی اصل انتخابات عراق است؛ به این معنا که شهروندان عراقی، اساساً در مورد اثرگذار بودن انتخابات در اصلاح کشور مطمئن نیستند. برخی آن را مؤثر دانسته و برخی دیگر، آن را بازی سیاسی بی‌فایده دانسته‌اند. این امر می‌تواند حکایت از کاهش سرمایه اجتماعی نظام سیاسی در عراق داشته باشد.

تصویر ۶ - نمونه توئیتهای منتشر شده

۷. مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات عراق

جدول ۹ - مضامین سازمان‌دهنده جای‌گرفته، ذیل مضمون فراگیر مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات عراق

مضمون فراگیر	مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات عراق
مضامین سازمان‌دهنده	اطمینان خاطر دادن از سلامت و امنیت انتخابات انتقاد از عملکرد برگزارکنندگان انتخابات عدم مشروعیت انتخابات به دلیل تقلب گسترده مشروعیت انتخابات و قدردانی از برگزارکنندگان

این مضمون فراگیر نیز همانند مضمون قبلی، حاوی نوعی ابهام در مشروعیت و سلامت انتخابات برگزار شده در عراق است؛ البته برخی کاربران که اغلب صفحات رسمی شخصیت‌های سیاسی و عوامل اجرایی انتخابات عراق هستند، سعی داشتند، خیال شهروندان عراقی را از سلامت و امنیت انتخابات راحت نمایند؛ اما بخش دیگری از کاربران، با اشاره به تقلب گسترده در انتخابات، نتایج آن را نامشروع و غیرقابل پذیرش دانستند.

تصویر ۷ - نمونه توییت‌های منتشر شده

۸. تأیید جنبش موسوم به تشرین در عراق

جدول ۱۰ - مضامین سازمان‌دهنده جای‌گرفته ذیل مضمون فراگیر تأیید جنبش موسوم به تشرین در عراق

مضمون فراگیر	تأیید جنبش موسوم به تشرین در عراق
مضامین سازمان‌دهنده	ستایش شخصیت‌های تشرینی
	ضرورت پابندی به آرمان‌های جنبش تشرین

جریان تشرین، در پی اعتراضات مردمی گسترده در اکتوبر (تشرین) سال ۲۰۱۹ میلادی در عراق شکل گرفت. این تظاهرات، در اعتراض به اوضاع بد اقتصادی، قطعی مکرر آب و برق، فراگیری فساد اداری و افزایش نرخ بیکاری در عراق سامان گرفت. این تظاهرات، در نهایت به استعفای دولت عادل عبدالمهدی انجامید (شفق نیوز، ۲۰۱۹). در نهایت این جریان که از لحاظ سیاسی و اجتماعی قدرت گرفته بود، به صورت مستقل در انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۱ شرکت کرد و توانست حدود ۱۵ کرسی انتخاباتی را کسب نماید که در نوع خود، موفقیت قابل توجهی محسوب می‌شود.

تصویر ۸ - نمونه توئیتهای منتشر شده

۹. لزوم وحدت و انسجام ملی پس از اعلام نتایج انتخابات

جدول ۱۱ - مضامین سازمان‌دهنده جای‌گرفته ذیل مضمون فراگیر لزوم وحدت و انسجام ملی، پس از اعلام نتایج انتخابات

مضمون فراگیر	لزوم وحدت و انسجام ملی پس از اعلام نتایج انتخابات
مضمون سازمان‌دهنده	ضرورت وحدت احزاب شیعی بخاطر مصالح عراق

آخرین مضمون فراگیر، به ضرورت اتحاد احزاب شیعی، پس از انتخابات و اعلام نتایج اشاره دارد؛ پس از اعلام نتایج انتخابات، گروه‌های شیعه نزدیک به جریان مقاومت که کرسی‌های زیادی را در پارلمان جدید از دست داده بودند، با رد نتایج اعلام شده، دست به اعتراضات گسترده و خیابانی و البته مسالمت‌آمیز زدند (الشرق الأوسط، ۲۰۲۱). این مضمون بیان می‌کند که به‌خاطر حفظ مصالح عراق، احزاب شیعه دست از اعتراض بردارند و به تشکیل دولت وحدت ملی تن دهند.

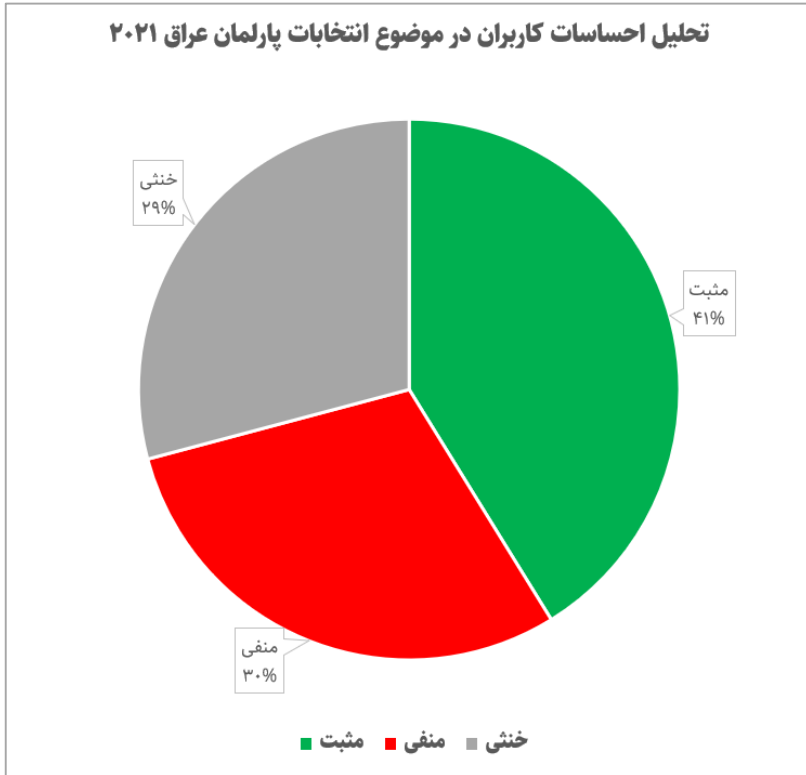

تصویر ۹ - نمونه توییت‌های منتشر شده

برای فهم بیشتر این که نوع کنش‌گری هر همگان در جریان انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۱ میلادی، به چه صورت بوده است، نتایج تحلیل مضمون و مطالب اصلی مطرح شده توسط هر همگان، ذیل توضیح آن‌ها در بخش تحلیل همگان‌های شبکه‌ای آمده است.

۶-۲. تحلیل احساسات

همان‌گونه که بیان شد؛ با توجه به حجم عظیم داده‌های متنی موجود و زمان مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل متن توسط ارزیابی انسانی، استخراج خودکار احساسات یا عقاید از درون متون، با استفاده از ماشین و هوش مصنوعی صورت گرفت. تحلیل احساسات کاربران در موضوع انتخابات پارلمان عراق در سال ۲۰۲۱ میلادی، طبق نمودار شماره ۱ است؛ همان‌گونه که در نمودار مشخص شده است؛ ۴۱٪ کاربران، احساسات مثبت و ۳۰٪ احساسات منفی نسبت به انتخابات عراق داشته‌اند و بقیه کاربران، نظر و احساساتی نسبت به آن بیان نکرده‌اند. نگارندگان، علاوه بر حذف کاربران فیک و ربات‌ها توسط باتومتر، به نتایج تحلیل ماشینی اکتفا نکردند و خود نیز نمونه تصادفی حاصل شده ۳۸۴ توییتی - که در بخش تحلیل مضمون بدان اشاره شد - را تحلیل احساسات کردند که نتایج همگی مشابه نتایج تحلیل ماشینی بود.

نمودار ۱- تحلیل احساسات کاربران در موضوع انتخابات پارلمان عراق ۲۰۲۱

طبق اعلام کمیسیاری عالی انتخابات عراق، میزان مشارکت در انتخابات پارلمانی سال ۲۰۲۱، حدود ۴۱٪ بوده است (سایت کمیسیاری عالی انتخابات عراق، ۲۰۲۱). نتایج تحلیل کلان داده‌ها و نظرکاوی از کاربران نیز همین عدد را نشان می‌دهد که خود رابطه مستقیم میان فضای مجازی و حقیقی را نشان می‌دهد. طبق نظریه جامعه پلتفرمی، امروزه پلتفرم‌ها، در شکل‌گیری زندگی اجتماعی نقش اساسی دارند و این نظریه، درصدد است تا زمینه‌سازی تحولات اجتماعی ایجاد شده از سوی پلتفرم‌ها را تجزیه و تحلیل کند. پلتفرم‌ها، در حال حاضر به مقیاس و سطح استفاده زیادی دست یافته‌اند و یک زندگی اجتماعی را در درون خودشان شکل داده‌اند. نتایج تحلیل داده‌های فضای مجازی نشان می‌دهد که پلتفرم‌ها، اکنون در قلب زندگی ما قرار دارند و ما تقریباً به‌طور فزاینده‌ای، تأثیر آن‌ها را در همه اشکال کارهای روزمره احساس می‌کنیم. بنابراین، کنش و احساسات در فضای مجازی، چیزی جدا و مستقل از کنش‌ها و احساسات کاربران در فضای حقیقی نیست و به نوعی تجلی‌دهنده همان حقایق، به شکل سایبری است؛ لذا قابلیت استناد در فضای حقیقی را نیز دارد.

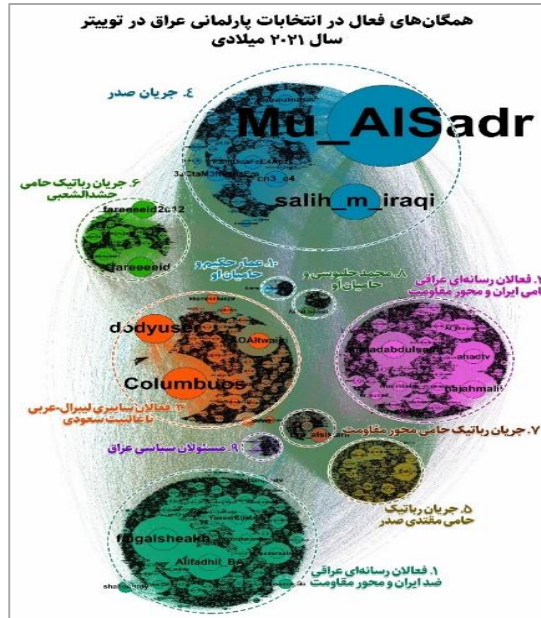
۶-۳. تحلیل همگان‌های شبکه‌ای

تحلیل گراف ارتباطی کاربران در موضوع انتخابات پارلمان عراق در سال ۲۰۲۱ میلادی نشان می‌دهد که ۱۰ همگان اصلی در این موضوع به فعالیت پرداخته‌اند. این ده همگان، به ترتیب تعداد کاربران حاضر در آن‌ها، در جدول شماره ۱۲ آمده‌اند:

جدول ۱۲ - همگان‌های شبکه‌ای فعال در موضوع انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۱ میلادی

ردیف	همگان‌های شبکه‌ای	درصد فراوانی
۱	فعالان رسانه‌ای عراقی با رویکرد ضد ایران و محور مقاومت	۲۸٪
۲	فعالان رسانه‌ای عراقی حامی ایران و محور مقاومت	۲۱٪
۳	فعالان سبیری لیبرال - عربی با غالبیت سعودی	۱۸٪
۴	جریان صدر	۱۵٪
۵	جریان رباتیک حامی مقتدی صدر	۷٪
۶	جریان رباتیک حامی حشد الشعبی	۶٪
۷	جریان رباتیک حامی محور مقاومت و آیت ا... سیستانی	۲٪
۸	محمد حلبوسی و حامیان او	۱٪
۹	مستولان سیاسی عراق	۱٪
۱۰	عمار حکیم و حامیان او	۱٪

امروزه، رسانه‌های اجتماعی، به بستری برای کنش‌گری افراد تبدیل شده‌اند و در آن‌ها، افراد هم‌فکر به راحتی دور هم جمع می‌شوند و اقدامات جمعی را برای تغییر جامعه و یا مشکلات اجتماعی تسهیل می‌کنند. همان‌گونه که نظریه جامعه پلتفرمی مطرح می‌کند؛ امروزه، پلتفرم‌ها و در اصل فضای مجازی باعث شکل‌گیری نوعی از زندگی اجتماعی شده که به هیچ‌وجه جدای از فضای حقیقی نیست؛ نوع کنش‌گری همگان‌های شبکه‌ای در جریان انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۱ نوعی از همین زیست مجازی و در بستر پلتفرم‌هاست که خوزه ون دایک مطرح کرده است. همچنین تصویر شماره ۲، پس از رسم گراف ارتباطی کاربران فعال و دسته‌بندی همگان‌های فعال در این موضوع حاصل شده است:

تصویر ۲- همگان‌های فعال در انتخابات پارلمانی عراق در توییتر؛ سال ۲۰۲۱ میلادی

در این بخش، سعی شده است با استفاده از مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر که در بخش قبل مطرح شدند، مطالب بیان شده توسط هر همگان، تحلیل شوند که خود نشان‌گر نوع کنش‌گری سیاسی آن‌هاست:

۱. فعالان رسانه‌ای عراقی با رویکرد ضد ایران و محور مقاومت

بزرگ‌ترین این همگان‌ها، «فعالان رسانه‌ای عراقی با رویکرد ضد ایران و محور مقاومت» هستند که بیش از یک چهارم کل کاربران را تشکیل داده‌اند. نتایج تحلیل مضمون نشان می‌دهد که کاربران در این همگان، به موضوعات زیر اشاره داشته‌اند:

جدول ۱۳- مطالب بیان شده توسط همگان «فعالان رسانه‌ای عراقی با رویکرد ضد ایران و محور مقاومت»

ردیف	مهم‌ترین واکنش‌های کاربران در این همگان
۱	انتقاد از مسئولان سیاسی در عراق
۲	مطالب با موضوع شخص مقتدی صدر
۳	مخبره اخبار انتخابات عراق
۴	اخبار و تحلیل‌های مربوط به نوری مالکی
۵	تأیید جنبش موسوم به تشرین در عراق

کاربران حاضر در این همگان، بیش از هرچیز، از ناکارآمدی وضعیت فعلی کشور عراق بهره جسته و آن را مبنای تمامی نقدهای خود قرار داده‌اند. کاربران در این همگان، از ضعف و فساد شخصیت‌های سیاسی شیعه و اهل سنت، ناراضی بوده و آن‌ها را تمسخر و تحقیر کرده‌اند. علاوه بر این، گروهی از آن‌ها جزو طرفداران مقتدی صدر و گروهی از مخالفان او هستند؛ اما رویکردشان نسبت به نوری مالکی منفی بوده و از نفاق سیاسی او انتقاد کرده‌اند. از دیگر

واکنش‌های بیان شده توسط این همگان، ستایش شخصیت‌های تشرینی (اشاره به جنبش اکتبر سال ۲۰۱۹ دارد) و بیان کردن ضرورت پایبندی به آرمان‌های جنبش تشرین بوده است.

۲. فعالان رسانه‌ای عراقی حامی ایران و محور مقاومت

همگان دوم که بیش از ۲۰٪ کل کاربران فعال در این موضوع هستند را «فعالان رسانه‌ای عراقی حامی ایران و محور مقاومت» تشکیل داده‌اند. مهم‌ترین مطالبی که کاربران این همگان مطرح کرده‌اند، به شرح زیر است:

جدول ۱۴ - مطالب بیان شده توسط همگان «فعالان رسانه‌ای عراقی حامی ایران و محور مقاومت»

ردیف	مهم‌ترین واکنش‌های کاربران در این همگان
۱	مخابره اخبار انتخابات عراق
۲	دخالت‌های خارجی در انتخابات عراق
۳	مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات عراق
۴	کارآمدی یا ناکارآمدی اصل انتخابات در عراق

بیشترین محتوایی که توسط فعالان رسانه‌ای عراقی حامی ایران و محور مقاومت منتشر شده بود، گمانه‌زنی‌های انتخاباتی و انتشار اخبار درباره جریان مقاومت بوده است. پس از آن، این کاربران به دخالت‌های کشورهای غربی - عربی در انتخابات عراق و همچنین سازمان‌های بین‌المللی دخیل در انتخابات عراق انتقاد کرده و نتایج انتخابات را به دلیل تقلب گسترده صورت گرفته، رد کرده و از برگزار کنندگان انتخابات، انتقاد جدی داشتند. در کنار همه نکات مطرح شده، آن‌ها مردم را به مشارکت در انتخابات، به‌عنوان تنها راه اصلاح و نجات کشور دعوت نموده‌اند.

دیگر همگان‌های فعال در این موضوع، به ترتیب تعداد کاربران و مهم‌ترین مطالب و واکنش‌های آنان بدین شرح هستند:

۳. فعالان سایبری لیبرال - عربی با غالب بودن سعودی

یکی از مهم‌ترین همگان‌های فعال در جریان انتخابات پارلمانی عراق، فعالان سایبری لیبرال - عربی است. کاربران حاضر در آن، بیشتر اصالتی غیرعراقی دارند؛ اما برای جهت‌دهی فضای انتخابات به نفع خودشان، به فعالیت پرداخته‌اند. بیشتر این کاربران، سعودی هستند و با هویت ناشناس به فعالیت پرداخته‌اند. سعودی بودن این کاربران، از مکان ثبت شده در صفحه توییت آن‌ها کشف شد. این همگان، رویکردی مخالف با جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت دارد. مهم‌ترین مطالب و واکنش‌های آنان به شرح زیر است:

جدول ۱۵ - مطالب بیان شده توسط همگان «فعالان سایبری لیبرال - عربی با غالب بودن سعودی»

ردیف	مهم‌ترین واکنش‌های کاربران در این همگان
۱	مخابره اخبار انتخابات عراق
۲	دخالت‌های خارجی در انتخابات عراق
۳	مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات عراق
۴	مطالب با موضوع شخص مقتدی صدر
۵	اخبار و تحلیل‌های مربوط به نوری مالکی

این کاربران، با اشاره به دخالت‌های ایران در انتخابات عراق و انتقاد از آن، ایران را بزرگ‌ترین بازنده این انتخابات دانستند؛ چرا که هم‌پیمانانش، نتایج مطلوبی کسب نکردند. همچنین بر صحت برگزاری انتخابات تأکید کرده و از برگزارکنندگان، به دلیل سلامت و امنیت انتخابات قدردانی کردند. علاوه بر این مطالب، کاربران حاضر در این همگان، در کنار تمجید از شخصیت و عملکرد مقتدی صدر، به نفاق سیاسی نوری مالکی اشاره داشتند.

همان‌طور که از مقایسه مطالب منتشر شده در این همگان و همگان فعالان رسانه‌ای حامی ایران و محور مقاومت مشخص است، کنش‌گری این همگان‌ها، کاملاً مخالف و در تقابل با یکدیگر است. کاربران سعودی در فضای مجازی، همواره سعی در تقابل با مواضع جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت داشته و به دنبال تخریب آن هستند.

۴. جریان صدر

در این همگان، مقتدی صدر و شخصیت‌های حامی او قرار گرفته‌اند؛ مهم‌ترین مطالب و واکنش‌های این همگان بدین شرح است:

جدول ۱۶ - مطالب بیان شده توسط همگان «جریان صدر»

ردیف	مهم‌ترین واکنش‌های کاربران در این همگان
۱	مطالب با موضوع شخص مقتدی صدر
۲	کارآمدی یا ناکارآمدی اصل انتخابات در عراق
۳	مخبره اخبار انتخابات عراق

کاربران همگان جریان صدر، علاوه بر تمجید از شخصیت و عملکرد جریان صدر، مردم عراق را به مشارکت هرچه بیشتر در انتخابات تشویق می‌کردند. آنان انتخابات را به‌عنوان تنها راه حل اصلاح کشور معرفی کرده‌اند. همچنین این کاربران، به مخبره اخبار مرتبط با انتخابات پارلمان نیز پرداخته‌اند.

۵. جریان رباتیک حامی مقتدی صدر

همگان‌هایی که شامل جریان‌های رباتیک هستند، معمولاً از یک خط فکری و یا شخص خاصی حمایت می‌کنند و سعی در ترویج آن را دارند. این نوع فعالیت رباتیک در توییتر؛ شامل بازنشر توییت‌ها و مطالب، جهت برجسته‌سازی است. این همگان، با حمایت از مقتدی صدر، سعی در تبلیغ او و مطالبش دارد. آن‌ها بر جنبه‌های مثبت شخصیت مقتدی و عملکرد او تأکید دارند.

۶. جریان رباتیک حامی حشد الشعبی

این همگان نیز همانند همگان قبل، سعی در تبلیغ گروه سیاسی مشخصی دارد. آنان، با حمایت از جریان مقاومت در عراق، به مدح سران این جریان پرداخته و از عملکرد آن‌ها دفاع و تمجید می‌کنند.

۷. جریان رباتیک حامی محور مقاومت و آیت ... سیستانی

پیش از انتخابات عراق، دفتر مرجعیت اعلای شیعیان عراق، آیت ... سیستانی، طی نامه‌ای همه مردم عراق را به شرکت در انتخابات توصیه کرد. این همگان، با حمایت از ایشان و توصیه‌ای که داشته‌اند، انتخابات را تنها راه اصلاح کشور خوانده و از همه برای شرکت در انتخاباتی پرشور، جهت اصلاح و نجات کشور از وضع فعلی، دعوت نمودند.

۸. محمد حلبوسی و حامیان او

کاربران در این همگان، با حمایت از محمد حلبوسی، رئیس وقت پارلمان عراق، به مخابره اخبار پیرامون او و دیدارهایش پرداخته‌اند. همچنین با گمانه‌زنی‌هایی، ائتلاف خود را پیروز انتخابات می‌دانستند. آنان جنبه‌های مختلف شخصیتی و عملکردی حلبوسی را ستایش کرده‌اند.

۹. مسئولان سیاسی عراق

در این همگان، مسئولان سیاسی عراق؛ همانند مصطفی الکاظمی، نخست وزیر وقت و همچنین برهم صالح، رئیس جمهور وقت عراق، حضور دارند.

جدول ۱۷ - مطالب بیان شده توسط همگان «مسئولان سیاسی عراق»

ردیف	مهم‌ترین واکنش‌های کاربران در این همگان
۱	مشروعیت یا عدم مشروعیت انتخابات عراق
۲	کارآمدی یا ناکارآمدی اصل انتخابات در عراق

مسئولان حکومتی عراق در این همگان، بر مشروعیت انتخابات تأکید داشته و از برگزار کنندگان، به دلیل برگزاری انتخابات در امنیت و سلامت، قدردانی کرده‌اند. همچنین آن‌ها با بیان اهمیت انتخابات، لزوم شرکت در انتخابات برای اصلاح و پیشرفت کشور را خاطر نشان کردند.

۱۰. عمار حکیم و حامیان او

کاربران در این همگان، با حمایت از عمار حکیم و ائتلاف او، بر لزوم وحدت و انسجام ملی پس از اعلام نتایج انتخابات، به خاطر مصالح عراق تأکید کرده‌اند. آن‌ها ضرورت پذیرش نتایج انتخابات را برای عدم تفرقه، امری واجب دانسته‌اند.

۷. نتیجه‌گیری

امروزه رسانه‌های اجتماعی، وسیله‌ای راهبردی برای کنش‌گری هستند. همان‌طور که مشخص است، افراد حاضر در هر همگان، تلاش می‌کنند در طی کنش‌گری جمعی خود، مسائل اجتماعی مشخصی را مطرح کرده و به سمت آن حرکت کنند. کاربران هر همگان، به‌عنوان افراد هم‌فکر در رسانه‌های اجتماعی می‌توانند در بستر پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی، به‌راحتی دور هم جمع شوند و اقدام جمعی را برای تغییر جامعه یا مشکلات اجتماعی تسهیل کنند. این پلتفرم‌ها، با فعال کردن مشارکت فردی، به منبع مهمی برای فعالیت موفق تبدیل شده‌اند. اختلاف فضای حقیقی و مجازی، به‌شکل فزاینده رو به کاهش است و تقریباً هرآنچه در فضای مجازی جریان‌ساز باشد، در فضای حقیقی نیز تجلی عمومی دارد. البته برخی از همگان‌های شبکه‌ای هم نوعی از اسلکتیویسم را نشان می‌دهند؛ یعنی کاربران با استفاده از رسانه‌های اجتماعی، برای حمایت از اهداف سیاسی یا اجتماعی خود، به‌گونه‌ای که به تلاش زیادی نیاز ندارد، به فعالیت می‌پردازند؛ البته از مقایسه فضای مجازی و فضای حقیقی عراق، به‌نظر می‌رسد؛ سطح اسلکتیویسم در عراق بسیار پایین است؛ به‌این معنا که جنبش‌های سایبری در بیشتر موارد، معمولاً به جنبش‌های خیابانی ختم می‌شود، اما بررسی دقیق و آماری این امر به پژوهش‌های جزئی‌تری نیاز دارد. پیرامون همگان‌های شبکه‌ای، باید گفت که بیشتر همگان‌های موجود در فضای انتخابات عراق، فضای ضدایرانی دارند؛ به‌طوری‌که تنها ۳ همگان از ۱۰ همگان موجود، حامی ایران و محور مقاومت هستند؛ مابقی همگان‌ها، دارای ضدیت آشکار و یا تلویحی با جمهوری اسلامی ایران هستند. این نکته، حاکی از آن است که سپهر سیاسی عراق به‌ویژه در نسل جدید که عناصر اساسی حاضر در جامعه پلتفرمی هستند، به‌سمت اهداف فرهنگی مطلوب جمهوری اسلامی ایران در عراق حرکت نمی‌کند؛ امری که ضرورت بازنگری جدی در رویکردهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی ایران در کشورهای منطقه و به‌ویژه عراق را با توجه به مقتضیات جامعه پلتفرمی دوچندان می‌کند.

چنانچه در تصویر شماره ۱ نمایان شد؛ بزرگ‌ترین همگان سیاسی در توییتر، متعلق به جریان صدر است. بررسی نتایج انتخابات پارلمانی سال ۲۰۲۱ در عراق که با پیروزی قاطعانه جریان صدر همراه بود، نشان دهنده انطباق کامل فضای حقیقی و مجازی در این حوزه است. در مورد سایر همگان‌های موجود نیز این اصل صادق است.

همچنین در مورد تحلیل احساسات کاربران، چنانچه ملاحظه شد، انطباق و تلازم کامل میان نتایج تحلیل کلان‌داده‌های مستخرج از رسانه‌های اجتماعی و نتایج میدانی پسانتخابات وجود دارد؛ یعنی میزان نگرش مثبت (۴۱٪) به انتخابات در توییتر، دقیقاً همان میزان مشارکت حقیقی شهروندان عراقی در انتخابات سال ۲۰۲۱ پارلمانی است. به‌همین جهت، می‌توان از این روش، برای پیش‌بینی کنش‌گری شهروندان در سایر فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و... نیز بهره جست.

در نهایت باید اشاره کرد که ایجاد تغییر در الگوی هنجارهای ارتباطی و تولید پیام‌های ارتباطی همسو با اهداف کشور، می‌تواند راهبرد مناسبی برای بازتعریف و بازیابی نفوذ استراتژیک ایران در سطح بین‌الملل باشد. اتخاذ رویکرد جریان تقابلی، همواره روشی پرهزینه و کم‌بازده برای جریان‌ات وابسته به محور مقاومت بوده است؛ به این معنا که اگر تنها در صدد پاسخ‌گویی به «پیام‌های» ارسال شده از سوی جریان مقابل بوده و اساساً سطح رویارویی، وارد عمق اکوسیستم ارتباطی که همان سطح هنجارها و پلتفرم‌های ارتباطی است، نشود، نتیجه مطلوب حاصل نخواهد شد؛ بلکه صرفاً در سطح مواجهه با «پیام» ارتباطی که سطحی کم‌اثر و پرهزینه نسبت به هنجارهای ارتباطی است، باقی خواهد ماند.

عرصه همگان‌های شبکه‌ای در عراق نشان می‌دهد؛ جمهوری اسلامی ایران، برای حفظ و گسترش نفوذ راهبردی خود، نیازمند برنامه‌ریزی هوشمندانه و بلندمدت در این حوزه است. این ضرورت، با رصد و پایش مستمر این عرصه تحصیل خواهد شد.

کتابنامه

- العربية (۲۰۲۱). مفوضية الانتخابات العراقية: نسبة المشاركة بلغت ۴۱٪: موقع العربية: <https://ara.tv/5dkus>
- باستانی، سوسن. (۱۳۸۲ و ۱۳۸۵). جزوة کلاسی درس تحلیل شبکه دوره کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه الزهرا (س).
- باستانی، سوسن، رئیس، مهین. (۱۳۹۱). روش تحلیل شبکه: استفاده از رویکرد شبکه‌های کل در مطالعه اجتماعات متن باز. *مجله مطالعات اجتماعی ایران*، ۵ (۲)، ۳۱-۵۷.
- برزویی، محمدرضا؛ جهانبازی، رضا و تمدن، امیررضا (۱۴۰۱). توییلماسی تطبیقی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا؛ مطالعه موردی شهادت سردار قاسم سلیمانی. *فصلنامه علمی مطالعات میان‌رشته‌ای ارتباطات و رسانه*، ۵ (۲).
- جهانبازی، رضا (۱۴۰۱). بازنمایی فرهنگی و ارتباطی ایران نزد کاربران لبنانی توئیتر در انتخابات پارلمانی ۲۰۲۲ لبنان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه امام صادق (ع).
- چلبی، مسعود. (۱۳۷۳). «تحلیل شبکه در جامعه‌شناسی»، *فصلنامه علوم اجتماعی*، ۵ (۵ و ۶): ۴۹-۹.
- ستاری، سجاد. (۱۳۹۴). تولد زیست فرهنگ در جهان در حال شدن به سوی «چرخش روانی» و بنای «جامعه‌شناسی سیاسی روانکاوانه». *سیاست - مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی*، ۴۵ (۳): ۶۷۹-۶۹۷.
- صالحی هیکوئی، مریم. (۱۳۸۴). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی شبکه و اعتماد متقابل بین شخصی و جنسیت، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
- عبداللهیان، حمید و کرمانی، حسین (۱۳۹۹). همگان‌های شبکه‌ای در توئیتر فارسی؛ تحلیل خوشه‌های شبکه‌ای در توئیتر. *مطالعات رسانه‌های نوین*، ۶ (۲۲)، ۷۰-۱۰۰. doi: 10.22054/nms.2021.44855.784
- کرمانی، حسین (۱۳۹۹). میدان سیاست در توئیتر فارسی؛ تحلیل کنش‌گری سیاسی همگان‌های شبکه‌ای در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶. *جستارهای سیاسی معاصر*، ۱۱ (۲): ۱۴۹-۱۸۶. doi: 10.30465/cps.2020.27855.2360
- مجدفر، فاطمه. (۱۳۸۲). *جامعه‌شناسی عمومی*، چاپ اول، تهران: شعاع.
- موحد مجد، مجید؛ نیک‌نجات، زینب؛ و عباسی شوازی، محمدتقی. (۱۳۹۴). «بازنمایی مناسک محرم در رسانه‌های غرب؛ تحلیل نشانه‌شناختی عکس‌های پایگاه عکاسی توتالی کول بیکس با موضوع محرم و عاشورا». *فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران*، ۸ (۳).
- شفق نیوز (دسامبر، ۲۰۱۹)، بالوثیقة.. نص استقالة عبد المهدي، شفق نیوز: <https://shafaq.com>
- جريدة الشرق الأوسط (نوفمبر، ۲۰۲۱). ما بعد الانتخابات العراقية، موقع الشرق الأوسط: <https://aawsat.com>

References

- Abdullahian, Hamid and Kermani, Hossein (2020). Everyone in the Persian Twitter network; Analysis of network clusters in Twitter. *New Media Studies*, 6(22), 70-100. doi: 10.22054/nms.2021.44855.784. (in Persian)
- Al-Arabiya (2021). The Iraqi Electoral Commission: the participation rate reached 41%. Al-Arabiya website: <https://ara.tv/5dkus>. (in Arabic)
- Asharq Al-Awsat Newspaper (November, 2021). After the Iraqi elections, Asharq Al-Awsat website: <https://aawsat.com>. (in Arabic)
- Attride-Stirling, Jennifer, (2001). *Thematic networks: an analytic tool for qualitative research*. SAGE Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi), vol. 1(3).
- Bastani, Sosan, Raisi, Mahin. (2012). Network analysis method: using the whole networks approach in the study of open-source communities. *Iranian Journal of Social Studies*, 5 (2), 31-57. (in Persian)
- Bastani, Susan. (2003 & 2006). Master's course network analysis class booklet, Tehran, Al-Zahra University (S). (in Persian)
- Berkowitz, Bruce D. (1997). "Warfare in the Information Age," in John Arquilla and David Ronfeldt, eds., *In Athena's Camp: Preparing for Conflict in the Information Age*, Santa Monica, Calif: **RAND Corporation**, MR-880-OSD/RC. As of April 19, 2019: https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR880.html.
- Borzooei, M., Jahanbazi, R., & Tamaddon, A. (2022). Comparative Twiplomacy of the Islamic Republic of Iran and the United States of America: Case Study of the Martyrdom of General Qassem Soleimani. *Journal of Interdisciplinary Studies in Communication and Media*, 5(16), 42-5. doi: 10.22085/jiscm.2022.312333.1282. (in Persian)
- Boulianne, S. (2015). Social media use and participation: A meta-analysis of current research. *Information, Communication & Society*, 18, 524-538.
- Boyd, Danah. (2010). "Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications." In *Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* (ed. Zizi Papacharissi), pp. 39-58.
- Braun, Virginia, Clarke, Victoria (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3: 77-101.
- Cabrera, Nolan L. (2017). "Activism or Slacktivism? The Potential and Pitfalls of Social Media in Contemporary Student Activism". *Journal of Diversity in Higher Education*. 10 (4): 400.
- Chalabi, Masoud. (1995). "Network Analysis in Sociology", *Social Science Quarterly*, 5(5, 6): 49-9. (in Persian)
- Coletta, L., da Silva, N. Hruschka, F. (2014). Combining classification and clustering for tweet sentiment analysis, **Brazilian Conference on Intelligent Systems**, IEEE.
- Freelon, D., Mcilwain, C. D., & Clark, M. D. (2016). Beyond the hashtags: #Ferguson, #Blacklivesmatter, and the online struggle for offline justice.

- Center for Media & Social Impact**, School of Communication, American University. Retrieved from http://cmsimpact.org/wp-content/uploads/2016/03/beyond_the_hashtags_2016.pdf
- Galarza Molina, R. A. (2019). Contentious politics and social media: a study of the networked publics in the Ayotzinapa twitter protests #PaseDeLista1al43. doi:10.32469/10355/68896
- Harlow, S. (2011). Social media and social movements: Facebook and an online Guatemalan justice movement that moved offline. **New Media & Society**, 14, 225-243.
- Hogan, B. (2007). **Analysing Social Networks Via the Internet**, London: Sage publication, http://individual.utoronto.ca/berniehogan/Hogan_SAGE_Internetworks_RC1.pdf.
- Hogan, B. (2007). **Using Information Networks to Study Social Behavior: An Appraisal**, Oxford Internet Institute: IEEE.
- Ito, M. (2008). **Introduction. In K. Vernelis (Ed.) Networked Publics** (pp. 1-14). Cambridge, MA: MIT Press.
- Jahanbazi, Reza (2022). Cultural and communicative representation of Iran among Lebanese Twitter users in the 2022 Lebanese parliamentary elections, Master's thesis, Imam Sadiq University (AS). (in Persian)
- Kermani, Hossein (2020). Politics field on Persian Twitter; Analysis of the political activism of networked publics in the presidential elections of 2016. *Contemporary Political Essays*, 11(2), 149-186. doi: 10.30465/cps.2020.27855.2360. (in Persian)
- Leist, Anja K.; Klee, Matthias; Kim, Jung Hyun; Rehkopf, David H.; Bordas, Stéphane P. A.; Muniz-Terrera, Graciela & Wade, Sara (2022). Mapping of machine learning approaches for description, prediction, and causal inference in the social and health sciences, **Science Advances**, V 8, N 42.
- Majdfar, Fatemeh. (2003). *General Sociology*, first edition, Tehran: Shuaa. (in Persian)
- Movahed Maji, Majid; Niknejat, Zainab; and Abbasi Shawazi, Mohammad Taghi. (2015). "Representation of Muharram rituals in Western media; Semiotic analysis of the photographs of Totally Coolpix photography database with the theme of Muharram and Ashura", *Iranian Cultural Research Quarterly*, 8(3). (in Persian)
- Myoung-Gi Chon, Hyojung Park (2019). Social Media Activism in the Digital Age: Testing an Integrative Model of Activism on Contentious Issues, **Journalism & Mass Communication Quarterly**, 26, 72-97.
- Rolfe, B. (2005). Building an electronic repertoire of contention. **Social Movement Studies**, 4, 65-74. 1
- Salehi Hikoi, Maryam. (2005). Examining the relationship between network social capital and interpersonal trust and gender, Master's thesis, Al-Zahra University. (in Persian)

- Sattari, Sajjad. (2015). The birth of bioculture in the world is moving towards "psychological revolution" and the foundation of "psychoanalytic political sociology". *Politics - Journal of Faculty of Law and Political Science*, 45(3), 679-697. (in Persian)
- Scott, J. (1991). **Social Network Analysis**, London: Sage Publication.
- Shafaq News (December, 2019), with the document. the text of Abdul-Mahdi's resignation, Shafaq News: <https://shafaq.com>. (in Arabic)
- Slackivism. (2022). **cambridge dictionary**. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/slackivism>
- Small, T. A. (2011), What the hashtag? A content analysis of Canadian politics on Twitter. *Information, Communication & Society*, 14(6), 872–895.
- Social media (2022). **Britannica**. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/social-media>
- Social Media. (2015). **Oxford Reference**. Retrieved from <http://www.oxfordreference.com.pallas2.tcl.sc.edu/view/10.1093/acref/9780191744150.001.0001/acref-9780191744150-e-4542>.
- Tellez, E., Miranda-Jiménez, S., Graff, M., Moctezuma, D., Siordia, O., Villaseñor, E. (2017). A case study of spanish text transformations for twitter sentiment analysis, **Expert Systems with Applications**, 81, 457–471.
- Tilly, C. (2004). **Social movement**, 1768-2004. London: Paradigm Publishers.
- Tufekci, Z., & Wilson, C. (2012). Social media and the decision to participate in political protest: Observations from Tahrir Square. **Journal of Communication**, 62, 363-379.
- Van Dijck, José, Thomas Poell and Martijn de Waal (2018). **The Platform Society: Public Values in a Connective World**, London: Oxford University Press.
- Wasserman, S. and K. Faust. (1994). **Social Network Analysis Methods and Applications**, London: Cambridge University Press.
- Wellman, B., J. Salaff, D. Dimitrova, L. Garton, M. Gulia and C. Haythornthwaite. (1996). "Computer Networks as Social Networks: Collaborative Work, Telework, and Virtual Community", **Annual Review of Sociology**, 22: 213-38.
- Wojcieszak, M. (2009). "Carrying online participation offline"—Mobilization by radical online groups and politically dissimilar offline ties. **Journal of Communication**, 59, 564-586.